

NARODNA I UNIVERZITETSKA KNJIŽNICA U LJUBLJANI

*

NATIONAL AND UNIVERSITY LIBRARY IN LJUBLJANA

Zarić Biljana, dipl. Bibliotekar NUB BIH

UDK 027.54 (497.4 Ljubljana)

Sažetak :

Članak predstavlja Narodnu i univerzitetnu knjižnicu u Ljubljani kao centralnu slovenačku biblioteku. Autor daje podatke o fondovima biblioteke, katalogima NUK-a, te podatke o odjelima, zbirkama i nacionalnim agencijama za ISBN, ISMN i ISSN.

Ključne riječi:

Nacionalna i univerzitetna biblioteka Slovenije, bibliotečki fondovi, organizacija, katalogi

Summary:

The paper presents National and University Library in Ljubljana as the central library of the Republic of Slovenia. Author gives the data on the funds, catalogues, departments, collections and national agencies for ISBN, ISMN and ISSN.

Keywords:

National and University Library of Slovenia, library funds, library organization, catalogues

Uvod. Narodna i univerzitetna knjižnica u Ljubljani, zahvaljujući bogatstvu svojih fondova i raznovrsnosti djelovanja, predstavlja centralnu slovenačku biblioteku. Kao centralna biblioteka u Sloveniji, NUK istovremeno obavlja više funkcija. Ona je nacionalna biblioteka Slovenije, univerzitetna biblioteka Univerziteta u Ljubljani, te državna matična biblioteka.

Biblioteka je nastala 1774. god. odlukom carice Marije Terezije. Ovom odlukom, 637 knjiga spašenih iz požara jezuitskog koledža u Ljubljani daju se za javnu upotrebu u novoosnovanoj biblioteci pri ljubljanskom liceju. 1807. godine, Licejskoj biblioteci dodjeljuje se pravo primanja obaveznog primjerka štampane građe za cijelo područje tadašnje države Kranjske, a za vrijeme

francuske okupacije, ovo pravo obuhvata cijelo upravno područje Ilirskih provincija. Ljubljanski licej ukinut je 1850. godine, a licejska biblioteka postaje Državna studijska knjižnica te, po završetku Prvog svjetskog rata, ova biblioteka dobija status glavne biblioteke za cijelu Sloveniju i pravo primanja obaveznog primjerka za to područje. Naziv Državna biblioteka i proširivanje ingerencija stiče 1921. godine, a u njene fondove počinje pristizati obavezni primjerak iz svih dijelova nekadašnje Jugoslavije. Osnivanjem prvog slovenačkog univerziteta u Ljubljani, biblioteka preuzima i funkcije centralne univerzitetske biblioteke, a sam naziv dobija 1938. godine. Poslije rata, 1945. godine, biblioteci je priznat pravni status slovenačke nacionalne knjižnice, te dobija današnji naziv Narodna i univerzitetna knjižnica u Ljubljani.

Prostor. Kroz svoju istoriju, od osnivanja pa do 1941. godine, biblioteka je, pored značajnih funkcija i u to vrijeme prilično obimnog fonda, imala vrlo neadekvatne uvjete za rad. Tako je, na primjer, bez obzira na to što je cijelo vrijeme svog postojanja obavljala funkciju i visokoškolske biblioteke, imala samo 18 čitaoničkih mjesta. Izgradnja zgrade u koju bi se smjestila biblioteka bila je neophodna, pa je nacrt za novu, namjenski građenu zgradu sačinio arhitekta Jože Plečnik 1930. godine. Izgradnja zgrade, usprkos administrativnim i drugim otporima, otpočela je 1937. godine, a Nacionalna i univerzitetna knjižnica (NUK) uselila je u novu zgradu 1941. godine. NUK je jedna od rijetkih biblioteka na ovim prostorima koja je tada uselila u zgradu namjenski građenu za biblioteku, što umnogome olakšava rad. Plečnikova zgrada jedan je od kulturnih spomenika najvišeg reda u Sloveniji. Zgrada ima površinu od 8.582 kvadratna metra, što je sa razvojem biblioteke, ipak, postajao skučen prostor. Zub vremena je, također, učinio svoje, te se javila potreba za restauracijom i prilagođavanjem stare Plečnikove zgrade, a zbog nedostatka prostora i izgradnjom nove zgrade. Zgrada je renovirana 2000. godine, a u planu je i izgradnja nove zgrade uz koju bi se, sa starom Plečnikovom zgradom, omogućilo ponovno uspostavljanje sklada između naprednih bibliotečkih programa i Plečnikovih arhitekturnih ambijenata.

Djelatnost. NUK kao nacionalna i univerzitetna knjižnica sabira, stručno obrađuje, čuva i daje na upotrebu nacionalnu zbirku knjižne i neknjižne građe, brine se za dostupnost slovenačkih

publikacija i informacija o slovenačkoj štampanoj građi u inostranstvu, sastavlja i objavljuje tekuću i retrospektivnu bibliografiju, radi centralizovanu obradu građe koja izlazi na području Slovenije, oprema slovenačke publikacije sa osnovnim kataloškim zapisom, te vodi nacionalni program čuvanja, zaštite i restauriranja knjižne građe. U sklopu biblioteke je i državna agencija za međunarodnu bibliotečku kontrolu publikacija, to jest ISSN i ISBN centri, a također, i državni centar za sakupljanje i razmjenu službenih publikacija.

Fond i katalozi. Fond Narodne i univerzitetske knjižnice obuhvata 2.119.200 bibliotečkih jedinica, od čega na monografske publikacije otpada 1.810.968, a na ostalu građu 308.233 bibliotečke jedinice. Bibliotečka građa je obrađena i dostupna korisnicima i istraživačima u tri bibliotečka kataloga. Najobimniji i najjažurniji je on-line katalog koji sadrži oko pola miliona bibliografskih zapisa. U ovom katalogu su obrađene monografske publikacije, knjige, kartografska građa, slikovna građa, elektronska građa, zvučna građa itd. Također su obrađene i serijske publikacije, te članci iz slovenačkih stručnih časopisa. Ovaj katalog je dostupan, kako u samoj biblioteci, tako i na web stranicama interneta. Biblioteka je izrađivala i lisni katalog koji je rađen u periodu od 1948. do 1988. godine. Ovaj katalog ima oko 400.000 kataloških jedinica, a njime su obuhvaćene monografske i serijske publikacije. Približno četvrtina građe iz ovog kataloga je rekatalogizirana i uključena u on-line katalog, te je tako omogućeno lakše pretraživanje jednog dijela ove građe. U NUK-u također postoji i stari lisni katalog koji je rađen od osnutka knjižnice 1774. godine pa do 1947. godine. Stari katalog ima 97.000 kataloških jedinica i u njemu su obrađene monografske publikacije, serijske publikacije i zbirke knjižnih edicija. Dio ovog kataloga je rekatalogiziran i uključen u on-line katalog. Pored ova tri kataloga, NUK se, također, brine i za slovenački uzajamni katalog COBIB u koji je uključeno 260 biblioteka. COBIB katalog ima oko dva miliona bibliografskih zapisa o monografskim i serijskim publikacijama kao i člancima.

Organizacija. Djelatnost. Biblioteka ima prko 160 zaposlenih radnika, a radi lakše organizacije posla podijeljena je na odjele, pa tako u biblioteci funkcionišu slijedeći odjeli:

- Centar za obrazovanje
- Državna matična služba za bibliotekarstvo
- Bibliotečki istraživački i razvojni centar
- Zaštita knjižne građe
- Odjeljenje za posudbu
- Informativni i referalni centar
- Odjeljenje za formalnu obradu
- Odjeljenje za sadržajnu obradu
- Narodna bibliografija
- Zbirka serijskih publikacija
- Rukopisna zbirka
- Glazbena zbirka
- Kartografska i slikovna zbirka
- Zbirka posebne knjižne građe
- Zbirka audiovizuelne građe
- Slovenačka agencija za ISBN
- Slovenačka agencija za ISMN
- Slovenačka agencija za ISSN
- Računarski centar

Biblioteka u svom radu vodi računa o potrebama odjeljenja i specijalnih zbirki na jednoj, i o potrebama korisnika, na drugoj strani. Za potrebe odjeljenja i čitalaca, biblioteka nabavlja građu i vodi računa o redovnom obnavljanju knjižnih i drugih fondova, uključujući nabavku građe putem obaveznog primjerka koji se posebno obrađuje i formira zbirku Slovenika. Nabavkom građe koordinira i kontrolira je Odjeljenje za nabavku knjižne građe u saradnji sa drugim odjeljenjima. Odjeljenje za obradu bibliotečke građe, kako za formalnu, tako i za sadržajnu - stručnu, bavi se kreiranjem informacijskih izvora, kataloga i on-line kataloga. Formalna i sadržajna obrada je djelatnost biblioteke koja omogućava informacionu dostupnost bibliotečkoj građi. Ovom djelatnošću se bavi odjeljenje za obradu i odjeljenje za nabavku i obradu serijskih publikacija, te odjeljenja specijalnih zbirki, kao što su odjeljenja za rukopisnu građu, glazbena zbirka, kartografska i slikovna, te zbirka za audiovizuelno gradivo. Biblioteka takođe poklanja veliku pažnju čuvanju i zaštiti bibliotečke građe što omogućava fizičku dostupnost građi. O potrebama korisnika, istraživača, naučnih radnika, studenata i

svih ostalih koji traže knjigu ili informaciju brine se odjeljenje za posudbu i za rad sa korisnicima, služeći se informacionim pomagalicama i brižljivo spremljenom građom uz pomoć odjeljenja koja su zadužena za to. Pored ovih osnovnih djelatnosti, NUK svoj rad bazira i na koordinaciji, redakciji i obrazovnoj djelatnosti za potrebe biblioteka uključenih u COBISS sistem.

U cilju poboljšanja stručnog rada i kvalitete, biblioteka izdaje različitu građu od stručnog i informativnog značaja, a također vrši nabavku i distribuciju bibliotečke građe za potrebe ostalih slovenačkih biblioteka.

Pored obnašanja svojih funkcija, NUK kao centralna i matična biblioteka Slovenije kontroliše i vodi profesionalne i funkcionalne djelatnosti i nastoji ih implementirati i primjenjivati na području cijele Slovenije, a u isto vrijeme nastoji što bolje pratiti svjetski razvoj bibliotečko-informacijske djelatnosti i što brže i kvalitetnije se uključiti u evropske integracione procese.

* *

